

IN DIT
NUMMER:

Semira Adamu: 1
wat is er na 15
jaar veranderd?

Geestelijke 2
gezondheid in
gesloten centra

Rechtsbijstand: 2
Vervolg... maar
geen slot

Een ander 3
universum vlak
bij huis

In het kort 4

Semira Adamu: wat is er na 15 jaar veranderd?

Een jonge Nigeriaanse vrouw, die sedert 6 maanden werd vastgehouden in het gesloten centrum 127 bis te Steenokkerzeel, vond op 22 september 1998 de dood tijdens de 6^e poging om haar uit het land te zetten.

Haar dood, die te wijten is aan een door de haar begeleidende rijkswachters veroorzaakte verstikking, zorgde indertijd voor heel wat beroering (meer dan 5000 mensen woonden in de Sint-Michiels- en Sint-Goedelekathedraal een laatste eerbetoon aan Semira bij).

Het tegen Semira gebruikte geweld leidde tot het ontslag van de toenmalige Minister van Binnenlandse Zaken en tot het oprichten van een zogenaamde “Commissie Vermeersch”, die het gebruik van geweld tijdens uitzettingen moest onderzoeken. Ze

vormde de aanzet tot een beweging die ook zou uitmonden in een grote regulariseringsoperatie van het statuut van verscheidene duizenden vreemdelingen.

Binnenkort is het 15 jaar geleden dat Semira stierf. Naar aanleiding daarvan is het nuttig eraan te herinneren dat het door de Belgische Staat ingevoerde systeem voor het uitzetten van vreemdelingen die geen recht kunnen krijgen om in ons land te verblijven, nog steeds veel drama's veroorzaakt en soms ook het overlijden van buitenlanders die worden vastgehouden in de gesloten centra die door de Dienst Vreemdelingenzaken worden beheerd.

Sedert de dood van Semira werden meer dan 100.000 vreemdelingen dikwijls maandenlang vastgehouden in een of meer gesloten centra. Iets meer dan twee op drie van hen – bijna 70.000 mensen! – werden ten slotte het land uitgezet. De zeer vele hongerstakingen, de frequente gevallen van zelfverminking, de ontsnappingen of ontsnappingspogingen, de zelfmoorden en zelfmoordpogingen die zich elk jaar in die detentioorden voordoen, getui-

gen van het lijden en de wanhoop van veel in die centra opgesloten vreemdelingen.

Uit de ontmoetingen die de bezoekers van het netwerk van “Transit”-NGO's met de in gesloten centra gedetineerden hebben, blijkt inderdaad dat die mensen vanaf de eerste dag diep gekwetst zijn door hun vrijheidsberoving en dat die als heel onrechtvaardig wordt ervaren. Dat onrechtvaardigheidsgevoel wordt nog versterkt door het feit dat veel gedetineerden helemaal alleen staan tegenover het bestuur dat hen vasthoudt, zonder dat ze kunnen rekenen op de hulp van een bekwame advocaat. Voor drie op vier gedetineerden in gesloten centra zal er nooit een rechter de wettelijkheid controleren van de door een ambtenaar van de Dienst Vreemdelingenzaken genomen beslissing om die mensen “op een welbepaalde plaats” vast te houden.

Uit de 10 veroordelingen die het Europees Hof voor de Mensenrechten tegen België uitsprak in verband met het opsluiten of uitzetten van vreemdelingen, blijkt ook dat het in acht nemen van de

>> Lees verder op pagina 4

Geestelijke gezondheid in gesloten centra

Ahmad is Afghaan. Reeds vóór hij in een gesloten centrum werd geplaatst, leed hij aan posttraumatische stress en depressie. Amina komt uit Tsjetsjenië. Wegens traumatische ervaringen uit haar verleden lijdt ze aan geheugenverlies. Haar psychische problemen worden bevestigd door haar psychiater, die haar in het gesloten centrum bezoekt. Sacha, uit Armenië, heeft angstaanvallen bij de gedachte dat hij op een vliegtuig naar zijn land van herkomst wordt gezet. Die mensen kunnen de opsluiting en de angst voor uitzetting slechts heel moeilijk verdragen en hun geestelijke gezondheidstoestand verslechtert er alleen maar door.

In gesloten centra komt men niet zelden mensen met mentale problemen tegen. Bezoekers zoals wij worden soms van hun stuk gebracht door gedragingen, symptomen en ziekten die ze niet kennen. Om hen te helpen bij het begeleiden van die mensen heeft de *Detention*

Visitor's Support Group (DVSG; steungroep voor bezoekers van detentiecentra) zijn jaarlijkse vergadering aan die problematiek gewijd. Elk jaar komen de verschillende Europese JRS-bezoekers van gesloten centra vijf dagen lang te Brussel bijeen om elkaar te steunen en te leren kennen, te worden opgeleid en van gedachten te wisselen over hun werkwijzen en over onderwerpen zoals de juridische aspecten van de detentie, interculturele communicatie en, in 2013, geestelijke gezondheid.

Een gesloten centrum is een allesomvattende instelling waar mensen niet enkel worden beroofd van hun vrijheid, maar ook beetje bij beetje van hun eigen identiteit. Ze verliezen er al hun houvast, hun relaties, hun individualiteit en hun actiemogelijkheden, en worden er in de nieuwe en louter passieve rol van gedetineerde geduwd. Zoals Wouter Blesgraaf het zegt in zijn getuigenis in dit zelfde nummer, valt een administratieve opsluiting soms moeilijker te verdragen dan een "klassieke" gevangenisstraf, omdat ze niet wegens een inbreuk wordt opgelegd en omdat de betrokkene weinig of niets weet over de duur en de uitkomst van de detentie.

Wij ontmoeten heel dikwijls personen die geestelijk helemaal gezond zijn wanneer ze in het centrum aankomen, maar die na enkele weken detentie mentale problemen krijgen. Ze worden zwaar-

moedig, opvliegend, hebben slaap- of eetstoornissen, krijgen hoofdpijn van te veel te piekeren... Als gewone bezoekers doen wij al het mogelijke om de mensen die wij ontmoeten te informeren, te steunen en aan te moedigen. Door te luisteren en aanwezig te zijn, trachten wij de andere een beetje te helpen om zijn waardigheid en zijn zelfrespect terug te vinden, die zo belangrijk zijn om de moeilijkheden te overwinnen.

Anderen, zoals Ahmad, Amina en Sacha, zijn echt geestesziek. Bij de DVSG hebben wij enkele basisbegrippen geleerd om geestesstoornissen te herkennen, maar die mensen hebben echt professionele en aangepaste gezondheidszorg nodig, die wij hun niet kunnen geven. We zijn momenteel van plan om een netwerk te vormen van artsen en psychiaters die deze mensen zouden bezoeken en hun de zorg te verstrekken die ze nu tot hun spijt moeten ontberen.

De wet zegt dat detentie in verhouding moet staan tot het nagestreefde doel en dat ze enkel mag worden opgelegd wanneer er geen andere geschikte maar minder dwingende maatregel mogelijk is. Ten aanzien van al het leed dat detentie met zich brengt, kan men zich afvragen of dat evenredigheidsbeginsel wel wordt toegepast en of de overheid voldoende zoekt naar geschikte maar minder dwingende maatregelen.

Héloïse OLDENHOVE (JRS-Belgium)

Rechtsbijstand: Vervolg... maar geen slot

In ons vorige nummer was er sprake van de inspanningen van het platform "Recht voor Iedereen", waaraan JRS meewerkt, dat opkomt tegen het wetsontwerp om de toegang tot kosteloze rechtshulp op allerlei manieren in te perken.

Dat verzet kent ondertussen veel succes. De *onlinepetitie* kreeg uiteindelijk meer dan 8000 handtekeningen. Ongeveer zeventig verenigingen, de grote vakbonden en zowel de Orde van de Vlaamse als die van de Franstalige Balies

hebben op 13 juni jongstleden bovendien met verscheidene honderden deelnemers betoogd op de trappen van de Sint-Jakobskerk, aan het Koningsplein te Brussel.

Daarna werd er een delegatie ontvangen op het kabinet van Premier Di Rupo. Die ontmoeting gaf aanleiding tot een bijzonder aangrijpend moment, toen een dame die tot de delegatie behoorde en die zelf grote armoede had gekend, onder een indrukwekkende en eerbiedige stilte kon uitleggen aan welke materiële

en culturele moeilijkheden zij het hoofd had moeten bieden om de haar toekomstige rechtsbijstand te verkrijgen...

Kort daarna gaf de Raad van State ons koren op onze molen met een zeer kritisch advies over de wettelijkheid van het wetsvoorstel en meer bepaald over de opvallende maatregel ervan, namelijk het remgeld. Begin juli verstuurdde het platform nog een uitgebreide nota om al onze federale ministers eraan te herinneren dat het zich absoluut verzet tegen het remgeld. Dit zou

immers betekenen dat er, enkel voor de meest kwetsbare personen, een gedeeltelijk betalende rechtsbijstand wordt ingevoerd, waardoor hun daadwerkelijke toegang tot het gerecht in het gedrang komt.

Normaal gesproken moest het dossier vóór 21 juli opnieuw worden voorge-

legd aan de ministerraad, maar het schijnt dat er nog niet werd over gediscussieerd... Wij blijven dus hopen dat er aanzienlijke vooruitgang wordt geboekt en dat er – eindelijk – een breed overleg komt tussen alle betrokkenen, om de rechtsbijstand duurzaam te herfinancieren.

Heet van de naald: in arren moede heeft de Orde van de Frans- en Duitstalige Balies haar op 1 september 2013 aflopende stakingsaanzegging inzake rechtsbijstand bevestigd. De strijd gaat voort!

Baudouin VAN OVERSTRAETEN

Een ander universum vlak bij huis

“De armen worden er voortdurend van verdacht dat ze gewelddadiger zijn dan de anderen. Nochtans zijn zij degenen die de eerste slachtoffers zijn van geweld.” (Vertaling Francine de la Gorce, oud-voorzitster van ATD Vierde Wereld in Frankrijk)

“Erger dan de gevangenis.” Dit was één van de refreinen die ik als bezoeker aan het « Centrum voor Illegalen Brugge » regelmatig hoorde. Een des te opvallender refrein omdat slechts een klein deel van de mensen die er opgesloten zijn, eerder in een ‘gewone’ gevangenis hebben gezeten, en dus maar een klein deel van de mensen in het gesloten centrum deze twee instituten kunnen vergelijken. Vanwege mijn ervaring in een aalmoezeniersteam in een gevangenis kan ik deze vergelijking enigszins maken, en ik kan deze klacht helemaal beamen. In een bajes weten de gedetineerden dat ze gestraft worden vanwege het hebben begaan van misdaden, terwijl enkele maanden opsluiting in de repatriëringscentra het ‘gevolg’ is van het niet (meer) hebben van een verblijfsstatuut. In een gevangenis weet je de lengte van je opsluiting; in een gesloten centrum niet. Vanuit een gevangenis kun je al aan je reïntegratie in de maatschappij gaan werken; in een gesloten centrum is dit niet alleen niet mogelijk, maar word je zelfs nog verder ontworteld en gedwongen om alles wat je in België had opgebouwd, in de steek te laten, vaak voor de tweede keer in je meestal relatief jonge leven.

In de trein op weg naar Brugge zat ik heel vaak met vele dagjesmensen uit Franstalig België en toeristen uit pakweg Spanje, de Verenigde Staten of Japan, die zich verheugden op een bezoek aan de

sfeervolle oude stad of de kust. Bij het zien daarvan werd ik altijd licht onpasselijk. Eigenlijk is het driedubbel wrang. Ten eerste is het gesloten centrum van Brugge in eenzelfde neo-middeleeuwse stijl gebouwd die veel van Brugge kenmerkt en ligt het slechts op korte afstand van het historische centrum van Brugge dat door toeristen uit de hele wereld platgelopen wordt. Ten tweede is het gebouw als monument geklasseerd en eigenlijk best wel pittoresk, van buiten gezien dan. Ten derde is het contrast tussen de ‘officiële’ houding tegenover de welgestelde toeristen, die uit alle vier windstreken komen en van wie wordt gehoopt dat ze de stad overspoelen, en de bewoners van het gesloten centrum, die uit alle vier windstreken komen en waarvan gevreesd wordt dat ze het land overspoelen, zo groot dat je je haast in je arm moet knijpen: droom of hallucineer ik?

Deze medereizigers hielpen me in elk geval wel om me ervan bewust te worden dat een uitwijzingscentrum te beschouwen is als een ander land; een land dat zelfs voor de meest ervaren wereldreizigers *terra incognita* is. Je zou zelfs kunnen zeggen dat de gesloten centra een soort parallel universum is, waar je gemakkelijk gedesoriënteerd raakt omdat er ande-

re regels, normen en waarden gelden dan ‘buiten’. “Dialogoog” en “privacy” verworden tot exotische scrabblewoorden; “toekomst” een fata morgana.

Aangezien het aan journalisten verboden is om de gesloten centra te betreden en er zeer weinig mensen uit het maatschappelijk middenveld te vinden zijn om deze onderwereld te bezoeken, was ik me er steeds van bewust hoezeer mijn blik bevoorrecht was. Dit, en het gegeven dat er heel veel verborgen leed is in deze ‘administratieve gevangenis- en’ van wat de meest uitgesloten groep mensen is, zorgde ervoor dat ik bereid was om de teleurstellingen en tegenwerkingen te overwinnen en steeds terug te keren naar een zeer ongestoord. In mijn verdere leven hoop ik uit deze ervaringen te kunnen putten om een andere beweging te maken: naar de samenleving toe, om te getuigen van alles wat ik gezien, gehoord, geroken en gevoeld heb.

Wouter BLESGRAAF SJ

mergenland

Semira Adamu...

Vervolg van pagina 1

fundamentele vrijheden niet altijd de eerste bekommernis was van de federale overheden die ons migratiebeleid moeten uitvoeren. Redenen genoeg dus om te denken dat er sedert de dood van Semira eigenlijk niet veel veranderd is; sommigen vinden zelfs dat de zaken er alleen maar erger op werden! Het is waar dat er, op enkele zeldzame uitzonderingen na, sedert de invoering van de terugkeerhuizen, geen kinderen meer in gesloten centra zitten. Het is ook waar dat de meeste gedetineerden in zekere mate contact met de buitenwereld hebben, doordat ze een GSM mogen gebruiken.

Maar gezinsleden worden nog altijd van elkaar gescheiden en zeer kwetsbare personen (zwangere vrouwen, bejaarden, mensen met een posttraumatisch syn-

droom...) worden nog altijd opgesloten, anderen worden tegen hun wil in een isolatiecel gestoken... De categorieën asielzoekers die in een gesloten centrum kunnen worden geplaatst werden in 2006 uitgebreid. Maatregelen tot verbanning uit de Europese Unie voor 3 of meer jaar worden sedert juli 2012 haast systematisch en zonder echte motivatie getroffen tegen onregelmatig in het land verblijvende vreemdelingen die in gesloten centra worden vastgehouden. De bezoekers stellen meer en meer vast dat vreemdelingen door de politie zonder mandaat worden gearresteerd in hun woning of met een list in het politiebureau waarnaar ze werden opgeroepen of omdat ze het risico hadden genomen hun gemeentebestuur in te lichten over huwelijksplannen met een Belgische man of vrouw...

En de 76.000 bevelen om het grondgebied te verlaten die in 2012 door de

overheid werden afgeleverd – meer dan 250 per werkdag! – kunnen ons alleen maar doen denken dat de meerderheid die dit land bestuurt, slechts denkt aan “rendement”, zoals een TV-producer die naar hogere kijkcijfers streeft!

Wanneer krijgen we, in plaats van een ‘eenvoudig’ uitwijzingsbeleid, een algemeen migratiebeleid dat de problemen in verband met het migratieverschijnsel opnieuw plaatst in het kader van de sociale en economische ongelijkheden – en dikwijls onrechtvaardigheden – die er tussen landen bestaan, en dat mobiliteit beschouwt als een stap naar een rechtvaardiger wereld? Migratie ten dienste van rechtvaardigheid – zou dat een utopie zijn?

Benoit DE BOECK (CIRE)
Baudouin VAN OVERSTRAETEN (JRS),
Leden van het coördinatiecomité
van de Transit-groep

In het kort

Donderdag 8 augustus was de Ramadan ten einde. De gesloten centra passen hun organisatie aan om de gedetineerde moslims desgewenst aan die vastenmaand te laten deelnemen. Tijdens onze bezoeken aan de centra hebben we een gelegenheidskaartje bezorgd aan de

moslims die we momenteel bezoeken, om hun zo onze sympathie en ons respect te betuigen naar aanleiding van deze belangrijke godsdienstige gebeurtenis voor hen. Allemaal waren ze diep getroffen door dit kleine gebaar waarmee we ons bij hen aansloten.

Sinds midden augustus wordt het JRS team versterkt met het aanwerven van een halftijdse administratief assistente, Barbara Mertens. Zij heeft voordien een ervaring van 5 jaar opgedaan als trajectbegeleidster bij ‘Inburgering Antwerpen’ en is dus reeds vertrouwd met de asielproblematiek. Zij zal onder anderen zorg dragen voor onze communicatiewerktuigen, waaronder onze website en huidige Nieuwsbrief. Welkom Babs !

بمناسبة احتفالاتكم نتقدم إليكم بأسمى مشاعر الصداقة
وأطيب الأمنيات من أجل حياة ملؤها السلام والعدل في هذه
البيئة التي نتقاسمها معاً.

Als vrienden delen we graag jullie feestvreugde en wensen
jullie vrede en gerechtigheid op deze aarde die we samen
bewonen.

Vergezellen

Dienen

Verdedigen

JESUIT REFUGEE SERVICE BELGIUM VZW IBAN: BE63 0016 5518 9408

Maurice Liéartstraat 31/9

Tel: +32-2-738 08 18

belgium@jrs.net

B- 1150 Brussel

Fax: +32-2-738 08 16

www.jrsbelgium.org

Voor een fiscaal attest (vanaf 40€) kunt u storten op de volgende rekening:

VZW Caritas International, Liefdadigheidsstraat 43, 1210 Brussel

IBAN: BE88 0000 0000 4141 of BIC: BPOT BEB1, onder vermelding van “P168JRS”

Verantwoordelijke uitgever: Baudouin Van Overstraeten, c/o JRS-Belgium